

EDITURA PARALELA 45

*uni
versul
poeziei*

Redactare: Cosmin Peța
Tehnoredactare: Mihail Vlad
Pregătire de tipar: Marius Badea
Design copertă: Laurențiu Midvichi

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

CARDENAL, ERNESTO

Noua ecologie și alte poeme militante : antologie poetică / Ernesto

Cardenal ; pref. de Claudiu Komartin ; trad. din lb. spaniolă de Anastasia

Gavrilovici. - Pitești : Paralela 45, 2019

ISBN 978-973-47-3085-8

I. Komartin, Claudiu (pref.)

II. Gavrilovici, Anastasia (trad.)

821.134.2

Copyright © Ernesto Cardenal

Copyright © Editura Paralela 45, 2019

Prezenta lucrare folosește denumiri ce constituie mărci înregistrate, iar
conținutul este protejat de legislația privind dreptul de proprietate intelectuală.
www.edituraparelela45.ro

ERNESTO CARDENAL

Noua ecologie și alte poeme militante

Antologie poetică

Prefață de Claudiu Komartin

Traducere din limba spaniolă de
Anastasia Gavrilovici

Editura Paralela 45

Ernesto Cardenal, poet al luptei și al eliberării

Puțin cunoscut la noi, tradus acum pentru prima dată în românește, Ernesto Cardenal (n. 20 ianuarie 1925) este, o voi spune fără întârziere sau ocolișuri fastidioase, unul dintre cei mai puternici și mai admirați poeți latino-americani din a doua parte a secolului XX, personalitatea sa complexă (și poate contestabilă într-o lectură limitat-ideologică) neputând fi desprinsă de istoria zdruncinată a Americii Centrale și de Sud, care a urmat, în pofida lejerelor comparații și paralele făcute câteodată cu partea noastră de lume (această Europă de Est trecută și ea prin mari tulburări, tragedii și brutale tranziții socio-politice), un parcurs – deși poate mai corect ar fi să spunem: un mănunchi de parcur-uri – deopotrivă încâlcit și captivant.

Îmi venea greu până de curând să înțeleg – iar lectura antologiei de față mi-a clarificat inclusiv această nedumerire – de ce Cardenal, poet militant, declarat comunist (și având de suferit de pe urma convingerilor sale – cum ar fi distrugerea, în 1977, de către regimul Somoza, a comunității pe care o crease în Solentiname), nu a fost tradus în românește până în 1989. O explicație se găsește în nimbul metafizic al versurilor nicaraguanului, care au în partea cea mai însemnată a operei sale (lucrurile se vede cu maximă claritate în *Psalmi* sau în întin-sul poem vizionar *Apocalipsa*, până la ultima sa mare carte, *Cânt cosmic*, din 1989) ardoarea și forța ce pot face din poezie o experiență îngemănată cu misticul. Pe lângă aceasta, Cardenal a rămas un om al

Bisericii, în pofida tuturor controverselor și a atitudinilor sale tipice deseori unui *guerrillero* mai curând decât unui sacerdot (în 1984, Papa Ioan Paul al II-lea i-a interzis să mai administreze sfânta împărtășanie fiindcă a îmbrățișat „teologia eliberării“, ai cărei exponenți au fost condamnați și cenzurați de Roma, interdicția fiindu-i ridicată de-abia în 2019 de Papa Francisc). Această apropiere de o mișcare spirituală ce câștigă de câteva decenii tot mai mult teren în America Latină (e de ajuns să menționăm doar câteva figuri seminale, cu influență decisivă începând din anii '70-'80, de la peruanul Gustavo Gutiérrez și brazilianul Leonardo Boff până la uruguayeanul Juan Luis Segundo și argentinianul José Míguez Bonino) a echivalat, după chiar spusese lui Cardenal, cu o „a doua convertire“ – creștinismul primitiv pe care îl ilustrează ca teolog decis angajat politic și doctrinar vizează câștigarea libertății prin intermediul unei Revoluții în care retorica biblică se împletește cu cea a acțiunii marxiste. Mai rar asemenea amalgam între un preot catolic cu alură profetică și un ideolog combatant, ale cărui idei să-și găsească expresia integrală în poezie.

Făcând această observație, trebuie să adaug imediat că intuiesc și rezervele pe care un cititor din România post-comunistă le-ar putea avea față de poezia intensă, dramatică și neconcesivă a unuia dintre scriitorii care au definit lupta anti-imperialistă și revoluționară (nu numai-decât în sens strict marxist) din țările Americii Latine: noi, românii, am avut parte vreme de patru decenii de celălalt chip – de extrema opusă din punct de vedere ideologic – al totalitarismului, având însă aceleași trăsături definitorii: crima, sfruntarea, opresiunea. Ceea ce Cardenal dorește poporului său (așadar țelul pentru care luptă) este eliberarea din chingile servituții, însă în cele din urmă ceea ce îi reușește în poezie este mai mult decât atât: afirmând valorile universale ale umanismului, convertește acest discurs de răfuială și acțiune directă în spiritul revoltei și al rezistenței într-unul cu dimensiune ontologică.

După absolvirea liceului la Managua, Cardenal a studiat din 1942 până în 1946 literatura în Ciudad de México, continuându-și studiile la New York (1947-1949), după care a călătorit vreme de un an

Epigrame

Îți dăruiesc aceste versuri, Claudia, pentru că îți aparțin.
Am scris aceste versuri cât mai simplu, ca să le poți înțelege.
Sunt doar pentru tine, dar dacă te plictisesc peste măsură,
tot ce sper e ca într-o bună zi ele să împânzească America Latină...
iar dacă disprețuiești și dragostea cu care au fost scrise,
alte femei vor visa la această dragoste care nu le-a fost hărăzită lor.
Și poate vei vedea, Claudia, că aceste poeme
(scrise pentru a te cuceri pe tine) vor stârni
în alte cupluri de îndrăgostiți care le vor citi
săruturile pe care poetul nu le-a putut stârni în tine.

*

Ai grijă când ești în preajma mea, Claudia,
pentru că până și cel mai neînsemnat gest, orice cuvânt, un oftat
de-al Claudiei, cea mai mică alunecare
vor fi într-o zi obiectul de studiu al oamenilor de știință,
iar acest dans al Claudiei va dăinui peste secole.

Te-am prevenit, Claudia.

*

Dintre toate filmele, Claudia, dintre toate petrecerile,
dintre cursele astea de cai,

nimic nu va rămâne pentru posteritate
în afară de versurile lui Ernesto Cardenal pentru Claudia
(sau nici măcar atât)
și numele Claudiei pe care l-am pus în versurile acelea
și numele rivalilor mei, asta dacă mă hotărâsc să-i salvez
de la uitare și să-i includ și pe ei în versurile mele
ca să-i batjocoresc.

*

Alții poate vor face bani mulți
însă eu am sacrificat banii
pentru a-ți scrie ție aceste cântece
sau alteia pe care aș putea-o cânta în locul tău
sau nimănu.

*

Când te-am pierdut, am pierdut amândoi:
eu am pierdut pentru că tu erai cea pe care o iubeam cel mai mult
tu ai pierdut pentru că eu eram cel care te iubea cel mai mult.
Dar dintre noi doi, tu ești cea care a pierdut mai mult decât mine:
pentru că eu le voi putea iubi și pe altele așa cum te-am iubit pe tine,
pe când tu nu vei mai fi niciodată iubită în felul în care
te-am iubit eu.

*

Voi, fetelor care într-o bună zi veți citi emoționate versurile acestea
și veți visa la un poet:
să știți minte că le-am scris pentru o fată ca voi
și a fost în zadar.

„Cele mai accesibile paradisuri din Caraibe...”

Paradisul nu e în Golful Paria

 așa cum a crezut Cristofor Columb

*...cele mai frumoase câmpuri, pline de verdeață și răpitoare
ca livezile Valencia în luna martie...*

*...cea mai blândă climă, câmpurile și copacii
ca aprilie în livezile din Valencia...*

Nici

pe Antigua unde temperatura nu depășește 80

și vremea e numai bună de intrat în apă și există electricitate
trei intrări în golf, dar nu și malaria

nici în Grenada, cea fără de boli tropicale și cutremure
cu terenuri de tenis, de golf și un club de noapte

nici

în Santa Lucia

 paradisul pictorilor și al fotografilor

nici pe Insulele Cayman (unde nu există impozit pe venituri)

unde încă poți să cauți comori ascunse de pirați

și să stai la hotel cu 6 dolari pe zi.

Nu. Nu se ajunge la el prin agențiile de turism.

Tu ai zis încă din Săptămâna Patimilor:

 „astăzi vei fi cu mine în Rai“

Și nu e nici în Tobago

 la doar 7 ore de New York

UN PARADIS TROPICAL LA PREȚURI REZONABILE

unde un cuplu ar putea trăi decent cu 2000 de dolari pe an

într-un bungalow la malul mării, dotat cu electricitate și radio
printre guave cocotieri mango flori exotice
și unde romul e ieftin și nu cheltui mulți bani pe haine
pentru că poți purta mereu pantaloni scurți și tricouri
Nici în Insulele Virgine (Britanice)

„paradisul visurilor tale

atâta timp cât nu ai nevoie să mergi la dentist“

Dar eu știu că Paradisul

nu e cel la care fac reclamă Agențiile de Turism

Paradisul e acolo unde suntem noi doi.

Cuprins

Ernesto Cardenal, poet al luptei și al eliberării 5

Epigrame 11

*** (*Îți dăruiesc aceste versuri, Claudia, pentru că îți aparțin.*)

*** (*Ai grijă când ești în preajma mea, Claudia,*)

*** (*Dintre toate filmele, Claudia, dintre toate petrecerile,*)

*** (*Alții poate vor face bani mulți*)

*** (*Când te-am pierdut, am pierdut amândoi:*)

*** (*Voi fetelor care într-o bună zi veți citi emoționate versurile acestea*)

*** (*Aceasta va fi răzbunarea mea:*)

*** (*Mi-au spus că îl iubești pe altul*)

*** (*Tu cea care ești mândră de versurile mele*)

*** (*Primește acești trandafiri costaricani,*)

*** (*Imitație după Propertiu*)

*** (*Ochii tăi sunt luna care strălucește într-o lagună neagră*)

*** (*Adu-ți aminte câte femei frumoase au existat:*)

*** (*Există un loc lângă laguna din Tiscapa*)

*** (*Epitaf pentru Joaquín Pasos*)

*** (*Garda Națională a pornit în căutarea unui om.*)

*** (*Poemele noastre încă nu pot fi publicate.*)

*** (*Ileana: galaxia Andromeda,*)

*** (*Și dacă la revolta din aprilie*)

*** (*Când margaretele dădeau în floare*)

Rugăciune pentru Marilyn Monroe 18

În noaptea iluminată de cuvinte 21

Managua 6:30 PM 22

„Cele mai accesibile paradisuri din Caraibe...” 23

Ca dozele goale de bere 25

Psalmul 5.....	26
León	28
Psalmul 7.....	30
2 a.m.....	31
Psalmul 21.....	33
Papagalii.....	35
Psalmul 43.....	36
Călătorie la New York.....	39
Telefoane	61
Noua ecologie.....	62
Psalmul 93.....	65
Nindirí.....	67
Apocalipsa.....	69
Țărâncile din Cuá	75
De Paște învie greierii	78
Fotografie	79
Murder, Inc.	80
NNV	82
Psalmul 103.....	84
Vedetă găsită moartă pe Park Avenue	89
Sosirea	91
Stihuri la moartea lui Merton	93
Psalmul 150.....	110
Camera 5600.....	111
Orașele pierdute.....	116
În mijlocul lacului	120